

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. De diuinis idæis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

fione cogitur inò in contingenti materia ex vi cog-
nitionis iudicij; & extremorum, nequit non cognosce-
re, & iudicare, conformiter obiecto suo mea propo-
sitiò fit, vel secus: quod fit conformem inueniri eius
obiecto, nequit non de illo per assensum, vti ego cen-
sui, iudicare, per dissensum verò si secus: quare nun-
quam in pura extremorum apprehensione poterit siste-
re, etsi possit secus ac nos de illis iudicare, quod præ-
fatos Recreantes decepti, quia videntes argumentum
suo probari Deum ad similem nostro assensu extremo-
rum iudicanti ex eius cognitione non cogi, cogi tamen
in aduersum dissensum non videntur.

QVÆSTIO III.

De divinis ideis.

DISPVTATIONIBVS de Scientia affinitatis
saltem iure de diuinis ideis quæstionem
attrecte S. Thom. & Theologorum vius
nos fecit: & quamquam à plerique Recen-
tioribus eorum disputatio omittitur, quia
ad disputationem philosophicam de causa exemplari
videatur pertinere: tamen ibi de causa exemplari vni-
uersum disputatur, sicut*, & de causa efficiendi, intel-
lectu, voluntate, eiusque actibus, de quibus tamen, vt
fecerat Deus insunt, plura, & scitu & disputatione
Theologica digna reperiuntur. Itaque ergo & de ideis, seu
exemplaribus diuinis rerum ab ipso non, nisi ex arte, seu
ordinandis plura examine Theologico digna sunt: & de
quibus Partes Theologi Primi bonæque Theologiæ Pa-
rentes plura Theologos docuerunt: quæ à nobis proinde
Theologico rigore, vel referri saltem, oportet, vt eorum
de hac rescripserit, & intelligamus, & scetetur.

CERTAMEN I.

Quid idea diuina sit, examinatur, &
statuitur.

Idemque diuina essentia tum physica, tum metaphysica examinem procedit: & quoad metaphysicam attinet, iam communem eius definitionem tradit Ruiz d. 24. de Scientia sect. 5. num. 1. *exemplar ad quod referitur Artifex Deus operatur: & re lane ipsa*, meque indicit, bona ea diuinae idae definitio est, vti de eius essentia physica agens iam ostendamus: verò nequit esse illa Theologis communis: ij enim qui idaeam diuinam non in obiecto aliquo à Deo cognito sed potius in eius obiecti diuina scientia & cognitione formali consistunt (sunt autem, nec pauci, neque indocti) eam definitionem non pariter, neque cum cognitionem dicunt, in quoad realem statuunt, vti obiectum determinat, & se ipsa dirigentem ad opus & quo pacto exemplar obiectum non est, fed eius & operis faciendi formalis representatio: itaque definitionis eius metaphysicae bonitas ex vera declaratione de physica idae essentia, an in scientia, an in eius obiecto consistit: vixit deinde interiri idaeam in Dei digito cuius ad *iniplex imitationem Deus potest operari*: enim & idae in actu primo, seu in se definitur ut suam operationem procedat nec scientia formaliter, & expressè ad idaeam ratione ante acta excluditur.

1. In ea vero quaestione Vasquez d. 72. r. p. Martinon
2. de Scientia sect. 4. num. 24. in Scientia divina stare
docere: quia nihil diuinum præter scientiam rationem
inquinis in Deo habet: idea autem diuina diuinum
aliquid est ex Patrum consensu increatum, & æternum
Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

vt ex eorum i testimoniis ab utroque recitatis, & copioſius à Ruiz d. 88. de ſcientia ſect. 2. num. 1. vt inde opoſitum temerariis ſuſcitatur: eſſentia autem diuina, neque imago eſt, neque id quod perfectè imitari cre-
ture poſſit, vt ſui ſcientiam, & intentionalem ima-
ginem vnaqueque imitatur: ergo diuina ſcientia, non
autem eius obiectum ita in diuinis eſt: ex quo non ha-
berat habent: conſtat enim ex dicendis, aliquid præ-
ter cognitionem formalem in diuinis eſſe imaginis
rationem habere. Neque id à Viquez & Martineſe,
imò à Catholico vilo doctore poteſt negari. Nam ſilium,
qua ſilium, in diuinis characteriſtica ſua proprietate ima-
go eſt, vt ex fide, & Patribus, cunctique Catholicis
Doctolibuſultat controu. de Trinit. d. de propriis,
& appropriatis: proprietate verò ſua ſilium ſcientia, ſeu
ſapientia formaliſ non eſt: qua ſine addito *geniti* la-
pientia Dei dici non poteſt. Secundum non eſt himus.
Tum, quia, eſt eſſentia Dei non eſſet perfectè imita-
biles à creaturis, aliud, quod id habere, in diuinis non
deſiceret. Tum quia, & eſſentia ipſa perfectè imita-
bilis eſt, vt ad rationem ideæ oportet, vt iam oſten-
dam

3. Sententiam secundam inuenit Quirós noster tom. I. de Deo vñ in illustrationibus questionum I. p. S. Thom. ad quæ. 15. artic. I. num. 5. verù ego *Confero* asserens ideam purè obiectiue sumptam à Scientia Dei formaliter distingui, quia non ipsa est, sed obiectum ipsum (quidquid illud sit) per ipsam representatum; subiectiue verò sumptam ideam à Scientia diuina nullatenus differre; quæ ex singulari quadam doctrina sua tradenda fuisse in Philosophia, facile, et cû breuius, propostita eodem tomo tract. 3. d. 25. sect. 5. n. 40. ad quam se refert, ita intelligitur: verè obiectum esse sine res, ipsa euulve prædicata representata, siue existant, siue non existant; subiectiue autem siue existentialiter intentionaliter sine eadem, non prout in se physice existant, ea enim, quæ in se non sunt, tunc etiam, cum in se non sunt, cognoscuntur, cum autem, inque cognitione sine obiecto, cuius respectu essentialiter est; neque esse neque intelligi possit: oportet illud aliquam præsentia-ritatem, siue existentiam de præsent, tunc habere, cum cognoscitur, cum autem cum non habeat in idio aliquo, quæ similitudine & pictura aliqua in ipsis reali, quæ quas sit per intentionem producta (verbum mentis Thomistæ, & noster Franciscus Amico tom. I. Theolog. curs. d. 9. sect. 3. n. 40. vñ multis Quirós ipse à n. 45. nec satis omnibus firmiter refellit) relatis, in sola sui cognitione obiectiua præsentialiter existant, cum cognoscuntur, ac in se actu non sunt. Nihil enim aliud est intentionaliter esse aliquid actu in mente cognoscens, quam actu cognoscit. Atque hac ratione ita se responde-ri questionis putat, vt primam sententiam cum tertia à nobis referenda, & amplectenda concilier, ac fundamen-tamentum vtriusque impetum declinet.

4. Verum principio hinc falso Recensorum principio
niscitur de necessitate actualis aliquid praesentiae obiecti
actu, cum actu cognoscitur: id quod Thomistas, Do-
minicanos Recensorum, et aliorum ex nostris in deua pra-
pura verificatorum, et determinatorum scientia
implicis intelligentiae, scientiae medae, et praesentia-
e ex aeternitate de absolute in tempore futuris egit
praecipites, vt supra monstrauimus; deinde, eo princi-
pio permisso, non cunctis est intentionale actuale nec-
cessarium iuxta principium illud obiecto, vt actu co-
gnoscatur, esse solum cognitionem: quia, cum verbum
mentis a cognitione quavis in Thomistam, et Amic-
nostri sententia realis, et physica qualitas idoli, seu
pidurae non sit, actus, siue idolum, et spectrum esse
potest, vt notat. Inquiro in flos Scientiarum Pharo-
late contendit d.2. de natura intellectus quist.3. de in-
de respectu dei cognoscens obiecta, maxime diuina,
et intrinseca omnia, de quibus, an in eorum aliquo
obiectum cognitio diuina consistat? Inquirunt, ob-
iectum illa, et intentionali praesentia opus non est, vt
cognoscatur actu: cum realis, et eiusque solorum, ab
aeterno, et in aeternum actualis existentia, et coexistentia,
seu cognitioni indefectibiliter addit: ac proinde de ob-
iectis diuinis nihil Recensorum huius ratio probat, vt

pater. Vnde qui eo principio vtuntur, pro actuali determinatione, seu verificatione existentia, & presentia ab obiectis cognitis diuersa, obiectis in se actu existentibus, cum cognoscuntur (cuiusmodi diuina omnia sunt) nullam aliam, neque ipsorum, neque aliorum actualem existentiam, seu presentiam, praeferunt. Ad haec: cum ideo hanc existentiam subiectiuam, seu intentionalem adstruas, vt cognitio obiecti essentialiter respectiva absque eius actuali existentia, & presentia aliam ab ea, quae formaliter per cognitionem tribuitur, ipsi a te designari: quia sui ipsius cognitione respectiva esse non potest: & ne idem per idem ineptis probes: nempe obiectum esse praesens, vt debet suae cognitioni praesentia, quia cognitio ipsius praesens, & actu est.

5. Item: vel, vt obiectum sit idea, & exemplar requirit eam existentiam intentionalem subiectiuam, vel non requirit? Si non requirit quaestioni non respondetur tua haec sententia; ne dum duae circa illam oppositae sententiae, vt aiebas, conciliantur: erat enim quaestio: an obiectum exemplar, an eius cognitio idea, & exemplar proprie sit: neque id de finis (nisi forte utrumque coniunctum ideam esse quo quoad negatiuum alterutrum sententiae utriusque aduersari vt iam dicam) solum quippe tandem dicis obiectum ideam seu exemplar obiectum esse, cognitionem vero ideam formalem, quod utriusque aduersari sententiae Authores fatentur: non autem desinis, utri eorum ratio formalis, & propria ideae conueniat, de quo solum quaerebatur. Si autem dicas requiri illam intentionalem, vel subiectiuam existentiam obiecti, vt idea proprie sit: cum per te numer. 8. id proprie ex communi, & recto omnium Philosophorum, Patrum, & Theologorum sensu idea & exemplar sit, in quod intus, seu respiciens artifex operatur, oportebit existentiam illam subiectiuam, seu intentionalem obiecti, qua in esse exemplaris, & ideae propriae obiectum formaliter, & ultimo constituitur Deum intueri: cum autem ea intentionalis, & subiectiuam obiecti existentia illius cognitio per te sit, in eam etiam debet artifex respicere, & intendere, vt ex arte & per ideam, & exemplar proprie operetur: quo fiet, vt nunquam ita operari directa formaliter obiecti cognitione valeat, quae sui formaliter representatiua non est, sed reflexa cognitionis suae de obiecto illo directae cognitione opus habeat, quod & contra apertam Artificum omnium experientiam est, ac subinde exoticum, & absurdum. Si autem dicas eam obiecti subiectiuam, & intentionalem praesentialem habere non esse formam constituentem obiectum in ratione exemplaris, & ideae, sed conditionem tertiae sententiae negatiui, vel negandi: siquidem per omnes exemplar & idea mouere, dirigere operantem non potest, nisi cognitum, mediaque sui cognitione operanti intentionaliter applicatum; sed certe conclusionem deferres tuam.

6. Vera igitur, & tertia sententia est ideam, & exemplar diuinum (sicuti, & creatum) in obiecto non in eius cognitione physice formaliter consistere, ita Schola omnes Theologice. Scotus cum suis omnibus in 1. d. 35. quaest. unica. Ad ista vbi Okam, & Gabriel cum Nominalibus reliquis, Durandus cum suis d. 36. S. Thom. d. eadem, & variis locis quaestionum de veritate, & 1. part. quaest. 15. ad quae loca Dominici omnes Thomistae Thomistae vero nostri Valentia, Molina, Soar. Arriaga ad quaestionem citatam 15. qui etiam d. 8. Physicorum quaest. 8. Didacus Ruiz d. 81. sect. 7. & praeter citatos duos pro prima sententia reliqui, Aueria quaest. 15. citata art. 4. sect. 4. §. Dico primo: quam sententiam, Scriptura, Patres, & communes Philosophorum, & hominum consensus & ratio tradunt. Scriptura Exod. 25. 40. Inscipe. & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est, & cap. 26. 30. Eriges tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est. nempe 24. num. 10. vbi Deus a

Moyse Aaron, Nadab, Abiu, & Septuaginta Senioribus, ita in monte dicitur visus, sub pedibus eius quasi opus lapides saphirini. & quasi calum cum serenum est, quae duo loca memorantur Actorum 7. 44. his verbis: Tabernaculum testimonij fuit cum Patribus nostris in deserto. sicut disposuit illi Deus loquens ad Moysen, vt faceret illud secundum formam quam viderat. & utrumque etiam, sed praecipue primum locum refert Paulus, ad Hebraeos 8. num. 5. vide (inquit) omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Ex quibus ita arguitur: id. dicitur in scriptura, non, nisi proprietate sermonis, intelligenda, exemplar, quod monstratur ostenditur, vel monstratum ostensumque est, suae formae, quam Moyses viderat: atqui quod Moyses viderat, monstratumque, & ostensum ipsi est, non est visio, aut cognitio, seu formalis ostensio reddens Moysen formaliter illud obiectum intelligentem: sed obiectum ipsam monstratum, ostensum, & quod Moyses viderat: ergo exemplar proprietate sermonis non est formalis obiecti cognitio, sed eius obiectum.

7. Patrum, & interpretum, cum ad ea loca, cum alias, de exemplari agentium recitare testimonia operosius, quam vilius hic foret videri possunt: plura apud nostrum Ruiz d. 81. & 82. sect. 2. & 6. quorum nonnulla dabimus certam. 2. 3. 4. & 5. pro nostris ibi stantibus conclusionibus: Theologos plures hanc sententiam docentes, atque, vt minimum supponentes, dabimus: esse vero hanc conclusionem Philosophorum omnium constat ex communi definitione ex ipsis & Theologis data, quae, nisi in hac tertia sententia, bona esse non potest vt ibi docebamus. Constat item quia ante nostrum Vasquez nemo ex illis fuit, qui de eius bonitate dubitauerit: nemo qui index aut exemplaris rationem in scientia, aut cognitione constitueret: si vt obicit Ruiz d. 82. sect. 5. Bonau. Capreolus, & Durand. falso pro ea constitutione referantur: sicuti Okam, & Gabriel. Alexan. vero 1. part. quaest. 13. num. 4. artic. 1. sub init. & Maior. d. 38. quaest. vnic. qui videntur ei constitutioni fauere absque notitia ideam exercere esse non posse solum contendunt: sicuti neque motum aliquid exercere intellectum, aut voluntatem mouere ad operandum potest, nisi cognitum, id quod mens suarum fuit ita etiam loquentis disput. 35. metaph. sect. 1. a. num. 10. & 3. de attribut. sect. 1. a. num. 6. de communi hominum sensu constat. Nam, si pictorem, aliumve quempiam artificem de exemplari, ex quo, seu ad quod picturam, arte factumque quoddam effecerit roges, vel hominem, aut equum ipsum, vel picturam prototypum, seu originale ad cuius modum, & instar sumptum est, non autem cognitionem suam conatur ostendere, vt roganti respondeat, eique satisfaciatur: ostendens nimirum in obiectis non in cognitione eorum exemplar, seu ideam propriam esse querendam. Ratio est, quia exemplar, seu idea est causa imitanda ab artifice in sui effectus, & operis efformatione: cum autem imitatio haec non nisi obiecti cognitio esse possit: sit, solum obiectum cognitum ideam proprie, seu exemplar esse; non autem formalem eius cognitionem, quae ab artifice, vt ex idea, & exemplari operetur, nec cognoscitur, nec cognosci debet, vt dixi, nec si cognoscatur cognitionis formalis, sed obiecti minus obicit. Atque inde communis illius definitio, nis ideae, & exemplaris num. 1. posita, bonitas constat, atque in super ideae formalem, & subiectiuam diuisionem, propriae ideae diuisionem non esse. Rationes primae sententiae disiectae sunt partim n. 2. & ex dicendis certam. 2. prius euascent.

CERTAMEN II.

Objectum quoddam idea divina sit extrinsecum Deo non est.

1. Sole creaturæ possibiles idæ, ex quarum præcognitionum imitatione creata Deus producat centuræ à Scoto Okamo, & Durando supra, Bassoli d. 36. quæst. 2. a. 2. Gerion de vita spiritali licet 1. Corollar. 12. Reputant probabile Richard. d. 36. q. 2. a. 2. & Maior d. 35. q. 1. line. Sententia huius fundamentum præcipuum est, quia res in executione suis essentis solis in statu possibilitatis præcognitis à Deo ad amissim conformantur, eisque perfectissime imitantur; non autem diuinum aliquid, à quo magis quam ouum ab Angelo, imò infinite distant. Secundo: quia, si Deus cognosceret creaturas possibiles, & se cognosceret, non posset eas producere; quemadmodum nec se cognito posset producere chimæram; posset autem creaturas producere cognita earum essentia, & possibilitate, & si seipsum non nosset: id autem idæa est, quo solo cognito posset artifex operari; nequit autem operari eo ignorato. Tercio: quia in mente entitatis artificis res faciendæ præcognita idæa ad ipsam operandam est, nihilque vterius requiritur. Recte enim Aristoteles aiebat 7. Metaph. text. 28. Imitatio in materia fieri à similitudine in anima, quia præconcepta sui exequendæ idæa est, & exemplar. Cæterum opinio hæc merito rejicitur à scholasticis reliquis: non solum, quoad negatiuum excludendi à ratione idææ diuinæ omnia prædicata diuina quod prima ratio mox diluenda contendit; sed quoad positiuum de admittendis ad illius rationem creaturæ, quod reliquæ contendunt, etiam non eueniant. Tertia male innititur testimonio Aristotelis quod de causa finali est non de exemplari, nec ratio inibi tacta quid probat adhuc de ideis artificum creatorum.

2. Nec inde ad idæam artificis increati consequentia tenetur, idæa quippe, & exemplar idem, quod Archetypus, & prototypus, seu primum exemplar est, quod aliud exemplar non supponit, ex cuius præcognitione imitatione artefactum procedat: quocirca, & si deus artefactum vi possibile & faciendum, necdumque factum ad ipsum faciendum idæam, & exemplar esse posse, quia nihil prius, quod opus imitetur ab Artifice creato præcognitum est, aut cum à Deo ipsius essentia necessaria cognitioni creaturarum cognita (vt primum, & adæquatum specificatum scientiæ diuinæ) præcedat, ipsamque, pro suo quæque modulo, primario imitetur, atque ex eius imitatione primario procedat: essentia diuinæ (& si quod diuinum aliud à creaturis imitabile est) rationem idææ diuinæ propriè loquendo habebit; non autem creatorum essentia pro statu possibilitatis pro posteriori cognita: quare propriè loquendo male noster Ruiz aduersariis concessit d. 8. text. 4. n. 1. creaturas possibiles, ipsarum absolute faciendarum idæas Deo secundario esse dicique posse: cum illud secundario rationem destruit idææ diuinæ, respectuque artificis increati Dei secundum argumentum à Gabriele exegitatum, quod vexauit plures, nullius est ponderis. Solum enim probat cognitionem essentiarum faciendarum pro statu possibilitatis necessariam esse, vt fiant; quia nimirum abique cognitione materiæ faciendæ, seu circa quam versari actio, & executio agens intellectualis debet, nequit actio prodire; non autem probat eam idæam, & exemplar propriè esse. Ad quod satis non est, materiam faciendam, debere necessitè prænotici ad eiusdem executionem; sed etiam, vt quid primario imitandum: quare si è sola eius materię præcognitione opus ederetur, haud quaquam ex ære, idæa, & causa exemplari prodiret, vt citari à Deo debet, neque aliter potest.

3. Dico igitur primo: essentia creaturarum idææ, & exemplaris diuinæ propriam rationem non habent; est

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

communis scholasticorum conclusio pro ea stant, præter nuper citatos, reliqui: idèò singulatim non recitandis eam luadent pleraque Patrum testimonia Certam. 3. pro nostra Conclusione referenda, non tamen adeo aperte, vt opposita Conclusio graui Theologicæ Censuræ subiaceret, vt magis puri scholastici, quam dogmatici, & eruditi Theologi nonnulli arbitrantur vigentissimum Censuræ fundamentum videret illud Augustini q. 46. ex libro 83. quæstionum. *Vbi arbitrandum est esse idæas, nisi in ipsa mente creatoris? Non enim extra se quiddam possum intueri, vt secundum id constitueret, quod constituitur; nam hoc opinari sacrilegum est.* Verum, vt, quid facilegijs censura nocet Augustinus, intelligatur, sciendum est: apud Platonem, & eius Græcos Ascleas frequentem esse idæarum diuinarum, & mentionem, & doctrinam, non tamen adeo puram, exactam, & exactam, & constantem, vt Patribus, & Theologis Christianis fidei luce illustratis fuit, stantebat primò idæas æternas esse, & incommutabiles, & permanentes, quo superlaudatur à Iustino Martyre, & à Maximo recitandis Certam. 3. Hinc, quia Deum æternum, immutabilem, semperque eodem modo permanentem iudicabat, idæas, & exemplaria æterna Deum esse quandoque aiebat: de quo proinde à Clemente Alex. 4. Stromat. vers. finem certam, etiam tertio recitando laudatur. Cæterum, cum artificum creatorum exemplaria, & idæas extra ipsos positas semper videret, æternas illas suas, atque immutabiles idæas extra Deum positas esse aliis locis docuit, ad quam sententiam respicientes, eius & Ascleas Græcorum idæas, tanquam somniantium deliria ridebant. Ambros. 4. de fide ad gratian. c. 3. postulat. & 1. exhamer. c. 1. init. Cyrill. Alex. 2. contr. Julian. versis finem. §. videtur. Nazianz. orat. 33. 1. de Theolog. num. 33. ad quem sic Basil. in hoc errabat Plato, quod idæas, hoc est exemplares rerum formas, & abstractas à singularibus species realiter communes, & vniuersales extrinsecum Deum constituerebat: aiebatque Deum, in hac quasi exemplaria, respicientem res sensibiles condidisse. Atque hoc sensu idæas Platonicas refert, ac refellit Aristoteles 3. Metaph. à text. 10. cum quo etiam S. Thom. 1. p. q. 15. a. 1. ad 1. & Eusebius Cæsariensis aliquando Platonem significasse fateatur 11. de præparat. Euang. c. 11.

4. Contra hunc planè Platonis, & Græcorum Philosophorum Ascleas errorē scribebat Anselmus c. 10. Monolog. verbis illis: *Nihil omnino aliunde assumptum, unde, vel eorum quæ factura (diuina substantia) erat formam in se ipsa conpingeret, vel ea ipsa id, quod sunt, perferret.* Hoc posito facile monstratur, neque hunc Anselmi locum, nec quæ asserti possunt ex Patribus similia contra nobis aduersam præfatorum Theologorum de essentia, & possibilitate creaturarum, siue de creatis possibilibus idææ diuinæ rationem, & proprietatem fatentibus, ita expresse aduersari, vt in eam, temeritatis saltem nota ferri merito possit. Nam, & rerum essentias, creaturasque possibiles, pro eo statu immutabiles permanentes, atque adeo indefectibiles, æternæ subinde veritatis quotidie in Theologia, (vt de diuinis idæis Patres aiunt) abique censura, vel minima auditur, ac defenditur. Cum autem pro eo possibilitatis statu posita absolute, & existentia, non sint, ab æterno absolute non sunt posita, nec Deus cum ex eorum, quæ talium, scientia, & intuitione, tanquam exemplarium, ipsa operaretur, vt aiebat quandoque Plato: *aliquid extra se possum, vt secundum illud constitueret, quod constituerebat intueretur, vt contra eum errorē negabat Augustinus.*

5. Oppositum verò iure aiebat Augustinus sacrilegum esse: Tum quia non vnam solum contra fidem, sed creaturas omnes factas, imò, & quæ fieri possent exemplaris absolute existentia ab æterno, & in æternum Deo coæta, & extrinseca habere ex eo errore infertur, etiam creata esse asserantur: Tum, quia, si asserantur Deo extrinseca ipsique coæta, Deum, & increata esse, pluralitas deorum in duceret sacrilegio maiori. Neutrum autem horum ex opinione aduersa inferatur, vt patet: quare ipsa sua censura, qua notanda, ac lugillanda sententia præfatorum Theologorum,

Bbb 2 aduersæ

aduersæ copiam aliis fecisse Augustinus videtur, nihil se contra illam eo loci intendere, nec per ipsum aliis in eam censuras licere satis claret & alios quidem minus eruditos Theologos, ac vocum tenuis testimonii Patrum abutentes præfate sententiæ censuram iniussæ, non miraretur; valde autem miror nostrum Ruiz, qui, cum d. 82. sect. 2. erroris Platonici de ideis eruditionem obseruet, nihilominus d. 81. sect. 2. num. 3. dixerit æque certum esse idearum diuinas Deum ipsum, neque aliquid extra ipsum ac idearum esse in Deo dixerat num. 1. ubi aiebat in Deo siue diuinas idearum esse à nullo Theologo posse absque temeritate negari; cum tamen de hoc concors sit Patrum & Theolorum, & expressa sententia; de illo autem Scotistæ, Nominales, & Durandistæ omnes expresse dissentiantur: quorum sententiam Maior, & Richardus probabilem iudicant: etenim Patribus nihil sit contra eam ita expressum, vt commodam solutionem, non habeat.

6. Idque est ex recitatis, & recitandis Patribus certum, 3. longe vero similis germaniusque conclusio nostra tradita sit; non ita tamen, vt, contra ipsos aduersam conclusionem esse, valeat ex eorum testimoniis conuinci. A ratione verò probatur primò ab exclusione supra facta argumentorum pro conclusione aduersa. Secundò à priori in eorum exclusione facta quia de ratione idearum, & exemplaris propriè dicti est archetypum, & primum exemplar primarioque imitabile, & imitandum ab artifice ex eius cognitione in opere edendo: atqui huiusmodi est essentia diuina, seu quidquid diuinum idearum diuinæ rationem habere monstrabimus certum, 3. primarioque de necessitate à Deo cognitum, & quo primario imitabile & imitandum à Deo est in creaturis efficiendis, quorum nihil conuenit rerum essentis pro statu possibilitatis à Deo secundario cognitum; ergo nec pro eo statu idearum diuinæ, seu artificis diuini esse propriè possunt: Confirmatur. Nam ponamus pictorem transumptum Petri, Petrum habere præsentem, ac simul aliud eisdem transumptum, nec posse, vt penicillo Petrum, imò neque præfens aliud Petri transumptum intueri, vt Petrum iterum depingat, quia Petrum ipsum præintueatur, ac penicillo etiam in efformanda pictura illa imitetur: eequid illorum picturæ illius idearum erit: transumptum illud, an Petrus? hic planè ita euenit Artifici Deo in sua essentia, cuiusque cognitione respectu possibilitatis, & cognitionis eorum, quæ non sine formali cognitione essentia (vt opte adæquati specificatiui, & primarij scientiæ obiecti) possibilitatem cognitio formalis esse, intelligiue potest, vt sæpe ostendimus, & adeo respectu possibilitatis, qui primum eius est, & primum, necessitati in cuiusvis creaturæ effectione imitandum; ergo, est obiectiue adsit, & intentionaliter præfens essentia creata possibilis, secundaria essentia, & quasi diuinæ transumptum, hæc sanè, non autem essentia creata possibilis, Deo Artifici idea propria, & exemplar erit.

7. Tertiò perfectissimum, summumque artificem Deum summum perfectissimumque exemplar solummodo decet, cuiusmodi essentia creata, seu creaturæ possibilis non sunt; vt patet: ergo nec sunt idea, & exemplar proprium ipsius. Confirmant nonnulli ex bonitate quia creata nulla Deo finis esse potest; sed sola bonitas diuina. Ceterum Deum finem, qui rerum sibi propriè loquendo esse non posse dubitari à sano: Philosopho, aut Theologo non valet. Neque enim sui ipsius, aut alicuius diuini affectionem, & possessionem, quam entitate sua & à creatis independenter præhabet, illarum productione assequi potest, vel intendere, vt finis qui ratio requirit: sed neque se vt finem sui, siue ex cuius complacentia cuncta operetur Deus, habet, vt latius controu. 4. & 5. cum pluribus Theologis persequar. Vbi quo sensu Alpha & Omega, siue principium & finis creatorum atque vniuersa propter se ipsum operari dicatur in scripturis Deus rigide Theologicè examinamus. Melius ex reliquis rationibus cauendi quæ in Deo reperiuntur, confirmatur; quia esse principium actuum creaturarum, siue omnipotentem Deum per omnipotentiam Deo prorsus intrinsicum, atque ab extrinseco omni absolutam, & independentem, etiam

extrinsecus, per meliorem, intrinsicè verò, per Theologiam omnem habet: ergo & esse causam exemplarem creaturarum non per earum possibilitatem (alioqui ea ratio causæ secundum eius totam rationem intrinsicam, in extrinseco Dei constitueretur) sed per suammet entitatem habet Deus. Confirmatur secundò: quia ratio principij Physici actui Deo digni, debet esse potentia actiua indiuisibiliter actiue creata omnia emittenter continens, ac subinde, quæ omnipotentia simul re ipsa, siue omnium potentia sit: ergo & ratio principij idealis Deo digni debet esse, quod eminenter indiuisibiliter idealiter omnia contineat, ac prouide omni siue omnium idea simul re ipsa sit; quod possibile creata nequeunt habere. Confirmatur tertio, quia non est idea dignè Deo ratio quæ creato Artifici idearum eadem proprietate esse potest. Possent autem possibilia eadem proprietate esse idea faciendorum, (si Deus vt potest) eorum omnium notitiam præberet: ergo in eis idearum Deo ratio non stat.

8. Hæc è Summi Artificis Dei dignitate, & perfectione negatiua de possibilitibus creatis conclusionem nostram probant. Subiungamus quartam rationem probatiuam ex natura, & essentia idearum, & exemplaris propriè & vniuersim sumpti petiti: est eam noster Ruiz citata d. 82. sect. 3. a. n. 1. ad 4. vt debilem rejiciat, quia modum, quo exemplar causat cum modo, quo causat finis (nempe media sui cognitione) male confundit, nec debite, & accurate dispicit, ac distinguit. De ratione causæ veræ, & propriè exemplaris, seu idearum, est realis distinctio ab effectu per ipsam idealiter producto: alii distinctio hæc creaturæ factæ, vel absolute faciendæ ab ipsa possibili esse nequit: ergo creaturæ possibilis respectu ipsius factæ, vel absolute faciendæ nequit habere rationem idearum. Minor nobis, & nostro Ruiz, atque toti Scholæ Societatis Philosophica dignitas, & principium est. Maior probatur primo quia effectus idearum est vera huius realis, nec solum per rationem, & chimerica, imago, & imitatio; alii eisdem ad se ipsum vera realis, ac non facta, & pure rationis imitatio, & imago esse non potest: ergo ratio effectus idealis dicitur necessario distinctionem realem idearum ab effectu per ipsam idealiter producto. Nec satis est quod non, nisi per cognitionem, causat idea effectum: quemadmodum, nec, nisi per cognitionem, causat finis, qui se ipsum existentem causat cognitum, vt possibilis, etiam morio, & modus causandi finis per cognitionem solum est, vt in executione, & absolute fit id ipsum, quod cognoscitur possibile: & ea apponatur media, quæ in statu etiam possibilitatis vtilia cognoscuntur, vt cognitum finis absolute apponatur: quare, & ex motione, modoque causandi finis implicat aliud absolute in executione apponi, quam quæ cognita in statu possibilitatis sunt: ac morio, & modus causandi idearum cognitæ non est vt absolute ponatur id ipsum, quod cognoscitur, sed eius realis imitatio, & imago, ad normam, & imitationem eius, quod cognitum, vt exemplar illius est: vnde non solum de facto diuersa realiter sunt Pictorum transumpta per artem à Prototypis siue exemplaribus suis depicta (quod in effectu respectu suæ causæ finalis esse nequit) verum necessarò effectus idealis, siue eius vera imago, & imitatio realiter ab idearum, & exemplari diuersus esse debet. Confirmatur: quia merita etiam non, nisi cognita, causant præmium; & carita etiam non, nisi cognita, causant principia causari ab ipsis meritis possunt, neque sub ipsa merita cadere. Confirmatur: quia causa exemplaris, & si media cognitione causat, tamen ad genus causæ efficientis, sicut, & merita; non autem ad genus causæ finalis per omnes reducitur.

9. Dices: verum quidem esse causam exemplarem non mouere solum, vt res, quæ cognita est, sit, sicut finis, sed vt ad normam, & imitationem cogniti exemplaris sit: quare & ad genus causæ efficientis, sicut, & plaris sit: reduci, non autem ad genus causæ causam meritoriam, reduci, non autem ad genus causæ finalis, & posse prouide realiter à suo effectu distinguui; non autem ita distinguui debere sicut meritum à premio distinguui debet, neque ab hoc possunt, meriti adhuc principia, causari: est merita ad genus etiam

causæ efficientis reducatur: quia, etsi, tam meritum, quam exemplar intentionaliter solum, ac non, nisi media sui cognitione, ad suos effectus moueant; aut merita non, nisi absolute existentia, & præexistentia physice prioritate naturæ ad præmium mouent, cum quo pugnata præmio, vel meritum eius, vel principia præsupposita ad meritum posse causari. At verò exemplaris, seu ideæ existentia absoluta, & realis præsentia non requiritur, ut idealiter eius effectus ab ipsa, ad cuius normam, & secundum ipsam procedat; sed satis est, ut intentionaliter, & in cognitione, quemadmodum finis præsentetur: quæ sanè præsentia creaturæ possibilis respectu sui ipsius absolute faciendæ, vel factæ procudubio competit: nec magis ad amulum imago, & imitatio ex cogitari potest quam identitatis omnimoda cum suo exemplari intentionaliter præsentato: qualis est rei factæ ad seipsam cognitam, & præsentatam, seu re præsentatam ut possibilem.

10. Contra primò: quia Augustinus recitatus num. 3. ver. med. & Anselm. num. 4. sub initio absolutam existentiam, & præsentiam exemplaris, & ideæ in se, etsi eius etiam cognitionem, requiritur illis verbis: *non enim quidquam extra se possum intrinsecus utique absolute, & in se possum, & præsentis, nam faciendum in statu possibilitatis intentionaliter præsentis, & cognitione præsentatum Deo non ignorabat Augustinus: solamque negabat in se actu præsentem Deo adesse reales illas & abstractas formas, & ideæ Platonis, quas impugnabat: ac proinde ad diuinum aliquid actu in se præsentis quod intrinsecus, recurrit, ut exemplar diuinum inueniret, ut Anselmus: non aliunde formam, seu exemplar à diuina substantia compactum dixit, quæ absolutam exemplaris in se actualem existentiam sonant: quare etiam pro diuina idea assignanda ad ipsam diuinam substantiam actu in se præsentem, & existentem abiit: quod ipsum recitandi Patres certam. 3. nos docent: ergo ex parte existentie, & præsentie requisita, & à Deo cognoscenda in ideâ, ut suum causet idealiter effectum meritorie portis, quam finali causâ ideâ, & exemplar assimilatur. Contra secundò: quia, etsi sola intentionalis præsentia ideæ requireretur, tamen obiecti faciendi ab ideâ, & exemplari suo requireretur entitatis distinctio ob rationem realem, & verè, ac non fictâ, imitationis: quare non sufficit statuum eiusdem rei, & entitatis diuersitas, ut supra dicebamus. Hoc idem Patres docent præfati Augustinus illis verbis, ut secundum id constitueret, quod constitueret: Vbi duo aperte obiecta distinguuntur: alterum exemplar, suæ id secundum quod constituendum; aliud quod constituendum est secundum illud, suæ exemplaris, & ideæ effectus: & clarius adhuc Anselmus dicens: *non aliunde faciendorum compeisse Deum in se ipso formam, vel ea ipsa aliunde compata, id quod sunt, (nimirum quæ faciendâ & futura sunt) peticeret quibus formam, & exemplar, quo res sunt, & in suo esse perficiuntur ab eo, quod ipsæ res sunt, suæ ab ipsarum esse entitatis distinctio: quod identitati entitatis rei absolute futuræ respectu sui, ut possibilis repugnat: quo ostenditur rei factæ ad se ipsam, ut possibilem, non solum perfectissimam, & ad amulum similitudinem esse non posse, sed nec esse posse veram nullam: Et quamvis Sanctus Thomas quæst. 14. ad 1. videatur admittere donum, quæ est in materia attingere similitudinem & imitationem donus, quæ est in mente artificis: quæ non alia esse videtur, quam donus eadem cognita, ut possibilis; tamen non est eadem ut possibilis; sed alia possibilis etiam, & mente suis delineationibus figurata, ut expresse eodem exemplo vsus docuit Augustinus recitandus à nobis certam. 3. num. 1. ex tract. 1. in Ioan. & certe Sanctus Thom. non agit de possibili cognito, sed de exemplaribus creatis, & per participationem ideæ diuinæ, seu primarij exemplaris, talibus secundariis, quæcumque illa sint, & hæc attingere ad similitudinem Dei secundum representationem rationis intellectus à Deo ut donus, &c. Quibus solum docet imitationem exemplaris primarij, quam secundarium creatum (quod in corpore per subordinationem ad primarium tale esse debere merito dixerat) non autem quidquam**

de possibilitate entitatis identitatis effectus idealis (quod suum exemplar imitari verè, & realiter debet) cum ideâ & exemplari suo.

CERTAMEN III.

Quid diuinum Deo exemplar, & idea propria est.

1. Ideam, siue exemplar proprium diuinum, ipsum Deum esse, ex dictis certam. 1. est euidens conclusio: quia nihil Deo extrinsecum, adhuc secundum statum possibilitatis (de quo solum esse queritio possit) consideratum est idea diuina: cum ob summi artificis Dei, ac suæ diuinæ artis perfectionem, & decentiam: tum ob proprij exemplaris essentiam, & naturam: ergo idea proprietatis, diuina aliquid Deo intrinsecum est, ac subinde ipse Deus: id constanter Patres tradunt, Iustin. Mart. orat. exhort. ad gent. post med. laudat Platonem: esse quandam antiquiorem speciem separatam ab ipsa, quæ sensu percipitur: illam etiam rerum exemplar nominare solitus. Deum per hoc exemplar rerum intelligens. Clem. Alex. 4. Strom. versus finem: *Merito Plato enim, qui idem contemplatur, dicit videtur esse Deum inter homines: quia nimirum Deum contemplaretur, Euseb. Caes. 11. de præparat. Euang. c. 11. Plura in hanc sententiam ex libro de Republica, & ex Timæo refert, & circa medium, ipsum bonum boni ideam censet Plato, ut sit creatoris idea ipsum bonum summum, & creati boni antiquius prius, & primum, nempe Deus: eodemque sensu Platonem intelligit libro de eius placitis apud Eusebium ibidem Didymus, cuius hæc verba: est autem idea perpetua substantia causa, & principium, ut singularia talia sint, qualis est ipsa: & quemadmodum primitiua sensibilibus exemplaria ad hæc corpora præcedunt: sic, quæ omnia in se ipsa continet, pulcherrima, & aque perfectissima, huius mundi exemplar est: ad quam à creatore Deo ab inuenera substantia mundus simile formatus. Sicque Iustinus, & Augustinus Platonem intelligunt: in eandem de diuinis ideis sententiam consentiunt Cicero 1. Tullianar. ac de Oratore, & Seneca epist. 68. & quamquam Platonem primum eius vocis ideam inuentorem fuisse refertur Augustinus quæst. 46. ex octoginta tribus; tamen rem ipsam ex Socrate, & Moysè didicisse testatur, & quoad nominis inuentionem, idem censet Augustinus. 7. de Ciuit. cap. 28. circa med. ut Varro obseruat, & Viues ad eum locum: atque eandem fuisse de ideis Deo identificatis sententiam Philonis, & Hebræorum à Moysè edoctorum docet Eusebius cap. 12. init. expressius, ut infra referemus: & citato cap. 11. Didymum de recitatis proximè sic laudans. Hæc didymus ex sententia Platonis: quæ omnia multis alijs sapientissimis ille Moyses, à quo hæc isti detorserunt breuissimè conscripsit, & cap. 12. fine. Hæc latius diximus, ut ostendamus ideam animalium in intelligibili mundo posita, à quibus sensibilia ista secundum Platonem creantur, ab Hebræorum scriptura esse derivatas. Cui consentit Elias Creten. seu potius Billius ad orat. 33. Nazian. num. 31. Clithouxus in 1. Damasceni cap. 12. post med. Socratem & Platonem ideæ rationem ex Moysè didicisse.*

2. Dionys. 5. de diuin. nominibus: *exemplaria dicimus esse essentia rerum effectrices rationes quæ in Deo conuinctæ ante fuerunt, quas scripta diuina prædestinationes appellant, id est præsignationes, & prælineamenta rerum, non, prout prædestinationis vox Theologis sonat diuinaque, ac bonas voluntates, quæ constituunt, & faciunt omnia. Postremis hæc verbis exemplaria diuina in actu exercito, siue idealiter actu operantia, res ipsas, & effectus suos explicuit, ut patet & eiusdem capituli commentario, hæc Sanctus Maximus apud Albertum 1. p. q. 55. memb. 2. sub injt. causa primordiales sunt principia, quæ græci ideæ vocant.*

metaph. 4. art. 1. §. 4. Albert. 1. part. quæst. 55. metaph. 2. art. 3. post med. est etiam interpretatio Anselmi hinc cap. 34. & init. cap. 35. Monolog. ubi questionem distulit, an creatura melius, veriusque in se sit in suis ideis quam in seipsis: asserens melius, veriusque in se, quam in nostris creatis ideis etiam esse; at melius veriusque, quam in seipsis esse in ideis diuinis concludit verbis hinc: *Cum ergo constet, quia omnis creatura substantia, tanto verius est in verbo, & intelligentia creatoris, quam in seipsa, quanto verius existat creatrix, quam creata essentia, quomodo comprehendat humana mens cuiusmodi sit illud dicere, &c.* Scio Græcos Patres aliter textum Iohannis dispungere: & sine ipso factum est nihil quod factum est, ut alia deinceps clausula & sententia plena sit: in ipso vita erat: nec improbabilem proinde esse eam disputationem: id autem solum efficienti sententia nostræ certam, & infallibilem ex contextu collectionem non esse; non autem non esse valde probabilem, & ex dictorum Patrum, & Scholasticorum mente apertissimam: sita verò disunctio textus probatur, probandaque fit sacrorum interpretum quæstio est aneas.

8. Tertius scripturæ locus ex 11. ad Hebræos ubi Paulus fide intelligimus aptatam esse saculo verbo Dei, ut ex inuisibilibus visibilia fierent: quem locum sic interpretatur ibi Anselmus, ex inuisibilibus facta sunt visibilia, id est ex intellectu mundi visibilibus: inuisibilibus enim mundus in sapientia Dei erat: & ad illius imitationem factus est iste visibilis, quam interpretationem huius loci tanquam Augustini refert, & sequitur glossa ordinaria apud quem tamen expressa super eo loco non extat: sed virtute quidem eius interpretatio est cum 1. Retrahit visibilibus, & inuisibilibus mundi Platonicæ huius idearum meminerit, ac locutionem probauerit, atque inuisibilem intra Deum esse docuerit in suaque sapientia, ut num. 6. aiebat: est autem expressa interpretatio S. Thomæ, ibi lect. 2. & sane vox aptata, consuetudinem, & correspondentiæ seculorum Dei verbo propriam imaginis cum sua idea, & exemplariis suis exprimit: cum autem id fide à nobis intelligi Paulus dicat: idque, ut, quomodo, visibilia ex inuisibilibus esse declararet; & ostendat: aptissima, & interpretatio videtur: ac subinde ex eo testimonio magnopere præsentem nostram Patrum, & Theologorum conclusionem firmari.

9. Opportune hic obiectioni illi semel propositæ certam. 1. numer. 1. rat. 2. & certam, num. etiam, 1. rat. 1. respondebo: cum eius solutionem huc (ad locum nimirum proprium) remiserim: fatemur imitationem creaturæ, vel factæ, vel faciendæ. ut imaginem creatoris ad amulsum, ut aiunt, exæquatamque cum Deo similitudinem, neque esse, neque usquam posse: ceterum neque viliam esse posse rei factæ, vel faciendæ cum seipsa, ut possibilibus, ut contendebatur ab aduersariis certam. 2. numer. 1. quia nihil sui ipsius imago, & imitatio (presertim realis, ut effectus cum suo exemplari) esse valet, sibi que verè simile: sed neque cum diuina cognitione rei factæ, vel faciendæ maior similitudo est, (ut hic, ne iterum certam. 4. eadem suboriatur obiectioni, præcidatur) quam cum diuinis reliquis: si quidem è conceptu suo inuisibilibus infinita, & omniscientia est, ut sepe vidimus: quare, & excellens imitatio quodvis obiectum creatum, imò & creata omnia obiecta in ratione suæ formalis, & intrinsecæ representationis, cui proinde nequeant creata cuncta, nisi per infinitam defectionem assimilari. Hoc igitur ab omnibus admittendo, atque à me admissio, aliorumque multis minus solidis, & perspicuis subtilitatibus, nego propterea diuina prædicata Deumve à rationis perfectissimam, summamque exemplaris excludi, aut artificis summi à Deo prærogatiuam. De ratione enim summi exemplaris diuini est vniuersalitas, & omnitemporalitas, & diuinæ scientiæ omniscientiam, & virtutis diuinæ actiue, adeoque dignæ esse Omnipotentiam, quin alicuius obiecti scientia, vel creati effectus potentia, nisi obiectorum, & creatorum omnium scientia, & potentia diuina sit, esse vllatenus possit. Quod autem ex adeo superexcellenti, atque in-

finite per excessum distanti à creaturis exemplari limitate, ac minutula entitatis, & perfectionis creaturam Deus, in suo quaque genere, perfectam, & absolutam efformet, non artis, artificisve defectus & imperfectio est, sed summa propriæque artis, & artificis diuini perfectio, & commendatio.

10. Artificum creatorum mille obuiis exemplis demonstratur. Hominem siquidem in eadem mensura, & proportionem, qua, vel homo, vel Originale, & exemplar est imaginem prius similem depingere, vulgaris adhuc pictoris est; at verò breuiori tabula, aut breuissima illius transumptum perfectum exprimere, artis est non vulgaris. At ex vix iam hominis idea qualis puer ille fuerit depingere multo sane accuratioris artis & artificis est. Hinc insignis ille sculptor cum clis vetusti sui saculi artificibus admirationi fuit, quod nauim tam exiguo eboris frustulo cum supellectili omni describeret, ut totum opus musca expansis alis obtegeret: atque per exigua illa Christallina Archimedis Sphæra, in qua nihil non amplissimæ Cælestis fuerit figuratum, quam Iupiter ipse, & suæ, & deorum artis parua dicitur conuicium, apud Claudiani epigrammate sui operis fine. Phidias item, quod breui Scuto Gigantomachias, & Amaconiachias omnes figuraret: & magis ad rem nostram de totius mundi imagine à Deo in homine expressa, qui propterea Microcosmos, siue paruum mundus, nominatur, aiebat Philo ita à Deo effectum: *quemadmodum Colefforum magnitudines in exiguo exprinuntur annulo.* Sic ergo, qui infinitas illas entitatem, substantiam, & perfectionem diuinam pro cuiusque limitate, & minutula creaturæ modulo, & capacitate, ita à Deo depictas (ut sic loquar) & sculptas in creaturarum formatione videat, ut per eas author Deus mentibus nostris fere ad conspectum ingeratur (iuxta illud ad Rom. 1. num. 20. *inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita ut sit inexcusabiles* (Philosophi) non poterit non diuinam artem, summamque artificem ipsarum Deum mirari; nec tamen poterit demerari.

CERTAMEN IV.

Quid diuinum idea, & exemplar, & quorum obiectorum Deo sit, statuitur.

Instaurandum hic prælium cum Doctoribus citatis certam. 1. numer. 1. asserentibus ideam, & exemplar vniuersum non in obiecto aliquo, sed in cognitione formali, qua scilicet obiectum artifice formaliter representat consistere. Hanc enim generalem doctrinam, ut Deo ideam propriam, ipsi iuxta Patres intrinsecam & re ipsa identificatam, (cuiusmodi eius scientia est) designarent, excogitauerunt: & quamquam generalis illius doctrinæ fundamenta à ratione partim certam. 1. num. 2. partim certam. 3. à numer. 9. dissecerimus; tamen quæ specialia, quoad diuinæ ideas apud Patres pro his Doctoribus legauit genuino sensu, minime nobis aduerso, explicanda hic erunt. Et primo Dionysius recitat certam. 3. num. 2. initio ubi ideas, & præfinitiones, & prædestinationes à scriptura diuina nominatas ait, quem his laudat, & sequitur Damascenus Orat. 1. de imaginibus pag. 3. *Has imagines, & hac exempla præfinitiones appellat Sanctus ille Dei munere diuinitus in rebus considerandis, & explicandis excellentissimus Dionysius: omnia enim ab illo præfinita, & sine ulla commutatione futura in eius Consilio non aliter, antequam fierent, erant expressa, quam si quis vellet domum adificare, prius imaginem, ac formam ipsius in animo effingit, cogitationeque complectitur, & 1. lid. cap. 12. post med. intuetur omnia, priusquam deducant*

deducantur ad ortum, intemporaliter, intelligens unumquodque secundum voluntariam ipsius intemporalis intelligentiam: que quidem est præfinitio, & imago, cuius exemplum, & expressio in præfinito tempore fit. Consonat Sancti Maximi. apud Cypariet. decad. 8. post medium ex Dionysio dicens: ea, qua Deus produxit prius existisse in Deo secundum præfinitionem, & præcognitionem.

1. Verum quid præfinitionis nomine Dionysius velit, diximus ad eius locum certam. 3. num. 2. init. deinde ostendimus: non loqui illum de ideis præcisè qua talibus, sed de illis, ut coniunctis cum voluntate operandi aliquid ad ipsarum exemplar, siue cum omnibus ad exercere operandum requisitis: atque in eas, ita sumptas, rectè præfinitionis, & prædestinationis, siue determinationis voluntatis diuinæ ad agendum nomen cadit. Sed quid, sic in sua proprietate sumptæ præfinitionis, & prædestinationis voces his doctoribus faueant, non video. Non enim de actu intellectus, sed voluntatis diuinæ probant; & Damascenus Dionysij interpretationem agens testimonio secundo ubi intelligentiam expressit, voluntariam adiunxit; cum tamen ideæ in Deo non magis voluntariæ sint, quam omnipotentia, quæ prius naturalis Deo est, non voluntaria. Itaque non de ideis puris intelligentiam esse dixit, sed de voluntaria Dei ad operandum secundum idearum intelligentiam, siue secundum ideas intellectas; id quod ostendit clarus exemplo artificis, qui rei faciendæ in animo imaginem effingit, cogitationeque complectitur. Aliud ergo imago est, quam cogitatio, qua cum artifex complectitur, differtque per Damascenum. Nec magis his doctoribus fauent Augustinus supra recitatus ex q. 46. ex octoginta tribus, ter, quæcunque ideæ rationes rerum in mente Dei appellans: atque infra, & certam. 5. ex aliis locis recitandus; ratio autem in mente est eius cognitio, & sapientia, sed nec alij recitati fauent amplius, dum aiunt esse ideam in sapientia creatoris. Nam hi omnes locum, & sedem earum, ut intentionaliter mouere Deum possint, ut iuxta eas operetur, designant; non verò ideæ ipsas, ut verba in mente, in sapientia satis declarant, & Augustinus ex quest. illa citatus, & recitatus cert. 3. num. 5. testimonio primo, non dici proprie rationes, sed formas, seu species aiebat: quia ratio actum mentis, seu locutionem propriè significat non ideam: quibus videam proprie à cognitione se iunxit, Anselmus verò iam recitandus ex 10. Monolog. aliud, quam scientiam, voluit in Deo ideam esse, (sicut & August. 5. de Genes. ad lit. cap. 13. ibidem in eandem sententiam recitandus) & eam quidem à cognitione differre exemplo ideæ artificis creati, ut supra Damascenus significauit.

3. Et quamquam Platonis, & aliorum Philosophorum mens, & sententia non magni Theologorum refertur; aduersari tamen eis locis, quibus alij doctores putare possent, non habemus. Illud enim, quod è Trismegisto, & Chaldaeis refert Euseb. 11. præparat. Euang. cap. 11. ideam esse Patris cogitationes, & rationes vniuersales naturæ utramque coniunxit; & rationes vniuersales naturales, quæ apud Philosophos cognitiones non sunt, & cogitationes seu cognitiones earum, siue quibus secundum ideam suas nequit operari Deus, quod autem immediate adnectit Euseb. Stoici, quia Zenone originem ducunt, notionem in animis nostris anteipatas ideam esse dixerunt: Minus difficultatis habet. Notio, siquidem nota, & character propriè dicitur, non autem cognitio: ut controu. de Trinit. de diuinis notionibus diximus: quod ibidem ait Socrates, & Plato ideam esse à materia substantias existimant in sensu, visque Dei, id est mentis substantias; potius hos Doctores oppugnat. Id quod de utroque ex Plutarcho refert Eusebius 1. de perenni Philosophia cap. 12. ubi, & Plutarchum: idem esse diuinam mentem, atque ideam istas iudicasse refert, ex Philone vero & Plotino, idem esse totam idearum seriem, atque ipsam immensam Dei sapientiam, & ordinationem idem, quod res ordinatas, non esse apertum est & certe, cum ideæ non, nisi cognitæ artificem ad opus mouere intentionaliter possint, quandoque earum cognitioni necessariè illius no-

men primi illarum adiutores Philosophi applicuerunt: eius tamen obiectum non excludentes, sed confundentes verumque. Vnde Cyrill. Alex. 2. cont. Julian. vers. fin. 5. videtur aiebat, ideam interdum essentias, & per se subsistere affirmat Plato, aliquando autem & cogitationes Dei definit. Sed quamuis deus Platonem, & Philosophos stricte, ac distincte de ideæ ratione locutos, nec ipsam cum necessariè eius applicatione intentionaliter cognitionem confundentes, quandoque ideam in cogitatione constituere videntur: cum iidem alibi in cogitationis seu cognitionis obiecto sapiens, ut vidimus, constituent, & illos stricte, propriusque locutos, ubi constantius, & frequentius loquuntur, longe probabilius pro nobis est. Illud autem certum est: varios testes, ac subinde nullius auctoritatis esse, maxime pro sententia, cui ipsi toties repugnant.

4. Sed præter generales rationes, quæ ideam nullam in obiecti cognitione non posse consistere, sed potius in eius obiecto vniuersim probant certam. 1. speciales in ideis diuinis duæ succurrunt doctè notatæ à nostro Ruz d. 92. sect. 6. à num. 16. Quia alioqui Augustini, Anselmi, & aliorum Patrum, quos & dedimus, & vterius dabimus, ac Theologorum cum Sancto Thoma illos imitantium nugatorie rationes erant, & ridiculæ. Probant enim omnes ideam in Deo esse, ac Deum per ideam operari, quia per artem, rationem & intellectum creata operatur: atque per vos ideam ipsa cognitio est: ergo probatur, agere Deum ex cognitione, per cognitionem, quia agit per cognitionem, & ex cognitione: quod est idem per idem ineptissime probare: quod de Patribus & Theologis, tot, tantique admittere probrosum, ac subinde absurdissimum est: est autem hæc Patrum, & Theologorum communis, constantque probatio ex aduerso principio de se, atque experientia nobis: nimirum artem omnem ab ideis, & exemplaribus suis, ac proinde artificialibus cognitionibus distingui, ut obiectum à sui cognitione debere: id quod satis præse docuit S. Thom. 1. p. quest. 15. art. 1. ad 2. Sapientia, & ars significantur, ut quo Deus intelligit, sed ideam ut quod Deus intelligit. Secunda ratio: quia si ideæ diuinæ in Dei cognitione consistenter, cum ea practica, nihilque aliud esse debeat, facilius multo, & aliunde probandæ essent quam vnde probantur: nempe ex eo, vnde cognitiones practice probantur in Deo, ut per se patet.

5. Arguo tertio quia, ut Deus ex ideam, & per ideam operetur aliquid vterius cognoscendum, quam, ut practica eius cognitio sit, requiritur: quod aliud esse nequit nisi obiectum, cuius ad imitandum operatur. Hoc autem ipsum ideam, & exemplar est: ergo in obiecto illo vterius cognoscendo, non autem in cognitione practica ratio stat ideam. Antecedens assumptum probatur, quia, ut cognitio sit practica, sit cit cognoscerem faciendam modumque quo actiue siue à potentia actiua apponi in executione debeat, ut autem ex arte, ideamque, & exemplari, eiusque ad imitationem, & imitatur seu imitatur, aliquid aliud cognosceri ab artifice opus est, ut patet. Argumentum aduersariorum à ratione præcipuo, quod scilicet creata in Deo non formaliter ob immensam dissimilitudinem in Deo continentur, ut opus est continetur in exemplari exemplatum, seu illius imitatur imago, & si continentur actiue, diffecimus cert. 3. à num. 9. quia, sicut in omnipotentia admittitur contentia actiua non formalis seu formæ ad similem primam effectus, sed eminentialis: etiam in Deo idealis contentia, non formæ ad similem prout formam, sed eminentialis debet admitti, est in agentibus creatis ex eminentiali contentia actiua idealis inferri nequeat: quia respectu Dei (qui nihil creatum pro ideam habere potest, ut vidimus certam 2.) admitti debet, quod respectu artificis creati cuius ars, nisi ex formaliter simili imaginem edit, quia nequit superiorem speciem ad inferiorem imitatur in arte facto deducere, ut experientia constat: & quia id summæ artis diuinæ proprium & admiratione dignum, ut vidimus est, si quæ alia sunt primam conclusionem impugnant.

6. Doct

Disp. VIII. Quæst. III. Certam. IV. 389

6. Dico primo essentia diuina, physice loquendo, vt imitabilis à creatura est propria idea diuina est expressa conclusio Sancti Thomæ 1. p. q. 15. a. 1. corpor. & ad 3. & a. 2. corp. sine in quantum (ait) Deus cognoscit suam essentiam, vt sic imitabilem à tali creatura cognoscit eam, vt propriam rationem. Et ideam huius creatura, & quæst. 3. de veritate art. 2. corporis sine, essentia non accipitur absolute ab intellectu, vt idea verum, sed cum proportionem creaturae sciendi ad ipsam diuinam essentiam secundum quod deficit ab ea, vel imitatur eam &c. Constat sibi 1. contra Gentes cap. 54. sapè sed maxime sine, in 1. d. 36. quæst. 2. art. 1. corpor. & ad argum. & art. 2. consentiunt omnes eius interpretes citatis locis, Ferrara ad locum contra Gentes, Capreol. dist. citata q. vi. art. 1. Caietanus ad locum 1. p. Bæ. Gonzalez & Dominici reliqui. Ex Thomistis notis Molina 4. p. uult. Valentia quæst. 15. punct. 2. sentent. 6. & alij omnes, qui in 1. p. commentario perpetuo scribere (si Valquez & Martinonem excipias) consentire. Ex præfatis S. Bonauent. in 1. d. 35. art. 1. quæst. 1. corp. præferim sine, vbi similitudinis expressum nomine ideam nominat, atque explicat non formalem expressionem, sed eius principium obiectum, sue obiectum formale specificans, & terminans cognitionem intelligit vt ex contextu claret, & ex quæst. 2. corp. vbi idea est similitudo, qua est ratio cognoscendi. Richard. dist. 36. art. 1. quæst. 1. corp. quæst. 2. corp. sine quæst. 3. Argentina ibi quæst. vltima art. 1. vlt. finem & art. 2. Argid. art. 2. quæst. 2. ad 2. Aureol. p. 2. art. 1. col. 6. S. Refat, Henricus in sum. p. 1. art. 68. quæst. 5. corp. & quod. 9. quæst. 2. Tarant. & Videric. apud Cathul. in 1. d. 36. quæst. 1. circa med. & vltimus. Albertus 1. p. quæst. 55. metaph. 2. Masl. lib. 1. Sententiar. quæst. 1. art. 1. est ambiguo quandoque loquatur, quos refert, & sequitur nolter Ruiz d. 82. sect. 6. quibus adde scholas omnes citatas certam. 1. num. 6. Hanc conclusionem expresse docent August. & Anselm. recitati cert. 2. num. 3. & 4. & omnia locis ex ipsis, alijs Patribus, Philosophis, & ex scriptura recitatis toto fere cert. 3. imo & eis testimoniis, que, pro idea in cognitione diuina constituenda, nobis opponamus hic num. 1. vt ex eorum genuina interpretatione, & intelligentia data num. 2. claret.

7. Quibus adde Clement. Alexand. 5. Strom. sub initio dicentem, idea est diuina intelligentia, sine, quod à mente diuina intelligitur: & Dionysium c. 5. de diuinis nomin. apud Sanctum Thom. 1. contra gentes cap. 54. post med. aientem: quidam Philosophus. Clement. nomine dixit, quod nobiliora mentibus sunt minus nobilium exemplaria: Subinde autem nobilissimum, & infinitum ens Deus cæterorum exemplat, & idea est. Hunc autem Philosophum illum fuisse, qui postea Petri & Discipulus fuit, & successor satis probabiliter, & prudenter coniectatur Cathusianus loco citato. §. Apparet demum, & Augustinus 5. de Genes. ad litteram, vbi postquam quatuor anteriores capitibus statuerat, rationes, & formas, rerum in Deo vitam esse ait: cap. 16. sub init. Neque enim ea faceret, nisi ea uideret, ante quam faceret, nec nosset, nisi uideret, aut uideret, nisi haberet ea, qua nondum facta erant, nisi quemadmodum est ipse non factus. Sed aiunt aduersarij: essentiam diuinam, vt imitabilem à creaturis formaliter cognosci à Deo non posse, quin creaturae cognoscantur, ac proinde idea diuinæ cognitio, sic creaturam cognitio, quare & ipse etiam, vel solum, vel partim ad ideam diuinam spectabunt: quod variis modis contra nos versant apud Ruiz sect. 5. num. 16. nullo tamen firmo eis responderet, 8. à num. 9. distinctione obiecti directi, & in se cogniti, & indirecti, cognitiue in alio: vt illud, quod Deus est, idea sit, locis istud, quod sunt creature, est, vt imitabilis à creaturis, atque, vt idea 3. absque creaturis cognosci nequeat: cæterum ea nos doctrina rei non possumus, qui mediocrem vltim ad aliquid cognoscendum Deo ostendimus impossibilem, nullamque relationem, seu connexionem, nisi directè cognitis terminis cognosci à Deo posse. Respondeo expediri: rationem idealis

Christoph. de Orrego, de Deo Vno, Tomus I.

principij, siue idea in Deo absolutam prorsus à creaturis ipsam imitaturam esse, non secus, atque omnipotentiam à possibilibus: quare à Deo ideam, vt in se est, intueretur, absque ulla creaturatum cognitione cognosci quauis autem, vt exercere ad eius imitationem creatura à Deo produceretur, hæc etiam præfata à Deo debeat, vt materia ideam imitatura, non autem vt idea, & exemplar, sed vt ideatum, exemplandumque, (vt sic loquar) cognoscitur: vt docui certam. 2. num. 2. sine ad Gabrielis argumentum: id quod è proxime dicendis, clarius adhuc, apparebit. Sed explicari ad plenam, planamque conclusionem huius Patribus, & Theologis communis intelligentiam vltius debet, sub quo conceptu, & formalitate obiectiua essentia diuina, (qua, vt imitabilis à creaturis, idea diuina asseritur, idea diuina sit. Potest enim essentia, & physice, & metaphysice tam Theologicè, quam Philosophice sumi, vt controu. 1. d. 2. vidimus, & explicuimus: quare, cum vtro modo sumatur præfata conclusio non explicauerit, definiendum hic est.

8. Dico secundo: essentiam diuinam non solum secundum prædicatum essentia metaphysicæ Dei, siue entis à se (quo essentiam Dei metaphysicam constituimus contr. 1. d. 2.) Sed secundum prædicatum reliqua ipsam metaphysicè consequentia rationem, metaphysicè etiam loquendo, idea propriæ diuinæ habere. Hoc expressit Sanctus Thom. immediate ad verba recitata ex quæst. 3. de veritate art. 2. corp. sine, & ex Augustino, & alijs recitatis certam. 5. pro diuersitate, & pluralitate diuinarum idearum cum enim essentia diuinæ metaphysicæ conceptus formalis obiectiui indiuisibilis sit metaphysicè, si is solus idea diuina esset, non minus repugnaret ideæ, quam indiuisibilem illum conceptum metaphysicè idearum cum enim essentia diuinæ metaphysicæ, insuper plerique Patres, & philosophi, & de diuinis ideis pluralitatem, vel aliter, vel supponentes hoc ipsum argumentum confirmant. Tertiò apertus pro hac conclusione est S. Maxim. partim iam, & integrè hic recitandus apud Albertum 1. p. quæst. 55. metaph. 2. argum. 4. dicens: Has formas, siue ideas Dionysius cæterique sancti appellant per se ipsam bonitatem, per se ipsam essentiam, per se ipsam vitam, per se ipsam virtutem, per se ipsam sapientiam: quæcumque enim bona sunt, participatione per se essentia sunt: & quæcumque viuunt participatione per se vita viuunt: & sic de alijs participationibus, & participantibus. Idipsum expressit S. Thomas recitatus num. 6. ex quæst. 3. de veritate, art. 2. illis verbis cum proportionem creaturae sciendi ad diuinam essentiam, secundum quod deficit ab ea, vel imitatur eam.

His apertissime participationem similitudinariam formalem creaturatum à Deo ac prædicatis eius tradit Maximus, nec solum actiuum, quæ à sola eius actiua virtute, seu omnipotentia est. Illique ipsis rationem à priori conclusionis suæ, & nostræ tradit etenim idea diuina propriè est Deitas, siue substantia, & essentia diuina, quatenus imitabilis à creatura, siue qua imitationis creatæ capax est, vt vidimus: aut capax est imitationis creatæ, no. solum secundum prædicatum essentia metaphysicæ, siue entis à se, sed etiam secundum reliqua prædicata illam consequentia viuens, spirituales, intellectuales, tam in actu primo, quam secundo, durantis presentis: ergo non solum secundum prædicatum essentia metaphysicæ, sed secundum reliqua essentia & substantia diuinæ, habet rationem propriam ideæ. Nec obest conceptum formalem obiectiuum ideæ iuxta nostrum principium è genere suo infinitum simpliciter esse debere, etiam per denegationem termini extrinseci: quare, & indiuisibiliter infinitum, nec ex pluribus formalitatibus metaphysicè adhuc compactum: id enim de non transcendens prædicatis diuinis intelligendum est: secus de transcendens, vt infinitas, quæ omnia diuina metaphysicè transcendit, indiuisibilitas, seu simplicitas, è quorum genere est imitabilitas à creaturis. Probatur secundo quia pro priori metaphysico signo ante reflexam scientia diuinæ cognitionem

Ccc intell

intelliguntur directè cognita, & imitabilia à creaturis
ex diuina arte reliqua predicata diuina: ergo, & pro
illo priori sunt propriæ idæ diuinæ: intellecto autem
diuina, etiam imitabilia etiam ex diuina arte ab intel-
lectionibus, & sensationibus etiam creatis fit, atque id
muneris absque reflexa sui cognitione exercere nequeat,
tamen à reflexa sui cognitione formaliter non habet;
neque quia cognitionis munus obit: sed obiecti.

neque quia cognitionis munitis obit; et sic obicitur.

10. Dico tertio: Secunda Trinitatis persona, seu Dei verbum idea diuina proprietate sua characteristica est: id tradidit prius Philo Hebraeus recitatus, laudatusque ab Eusebio Cæsariensi certam, 3. numero 6. Deinde Augustinus ibidem recitatus numero 9. & 6. de Trinit. cap. vltim. & 11. de Ciuit. cap. 29. fine, & Anselm. cap. 10. Monolog. Sed quauis summa substantiam confit prius in se, quasi dixisse cunctam creaturam, quam eam, secundum eandem, & per eandem suam locutionem conderet, & luculentius epist. 115. ad Nebridium circa finem dicens: *quis uisum summam illa ueritas, & summa sapientia, & forma rerum, per quam facta sunt omnia quam filium Dei uincium sacra nostra prestantur.* Ecce locutio est, idque ex pluribus Patrum testimonio inmensa sua eruditione ostendit noluit Ruiz de Montoia de Trinit. d. 111. section. 5. vt propterea Pares doceant specialiter nihil sine verbo Patrem posse ad extra producere. Nec nimis periculis controuersi, de Trinitat. d. de propriis personis offendimus quætionem, secunda, & Augustinus quidem, & cæteri Patres recitati certam, 3. numero 7. pro interpretatione ibi data ad illud Ioan. 1. quod factum est in ipso uita erat. Nec aliter iuxta eam textus dysfunctionem sentire aliquis potest: nam illud in ipso uita erat, relatiuè est: in alia uero Græcorum, & communiori dysfunctione: Omnia, per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, alia est conclusionis huius probatio: quia particula per exemplari causa propriis, quam causis aliis conuenit: sic pictores, & acupictrices imagines, vel opera sua dicuntur efformare, per the Original d' el dechado. Confirmatur ex Paulo recitato certam, 3. numero 8. dicente: *aperta est secula uerbi Dei: ac tandem ex Pfalm. 32. uerbo Domini cali firmati sunt, ubi specialiter ratio uerbi in creaturarum formatione, (quæ non, nisi idcirco, & exemplari causa creaturarum esse potest) designatione confonè quidem ad illa in tota rerum formatione apud Genesim repetita, diciturque Deus Fiat Luca, quorum meminit Pfalm. 148. ipse dixit, & facta sunt; utique uerbo suo: quo solum, & specialiter, Deus dicitur: videtur Patres, & interpretes, tum ad illa Pfalm. recitata: tum ad Geneleos loca.*

illa Pfalm. recitata; tam ad Geneſeos loca.
11. Dico quarto: diuina enumerata factibilium, faciendorumque ideæ diuinæ ſunt, non autem alicuius iam facti, vtrumque probatur: quia ſcientia ſeu cognitio, quæ ideæ applicatur artiſci, vt iuxta ipſam ſe exerceat practica per omnes eſt. Vnde inferitur factibilium, & faciendorum tam idealem cognitionem, quam ideam ipſam eſſe: item iam factorum in Deo nec ſcientiam, nec ideam eſſe poſſe: quia, quæ facta ſupponuntur, quæ facta, nec factibilia ſunt, nec faciendi, neque reſpectu ipſorum, quæ talium, ſcientiam ad ipſa practica neque ideam tanquam ad factibilia, vel faciendi comparari: quare audiendus non eſt noſter Ruiz d. 24. de Scientia ſection. 5. vbi ideam ſcientiam, quæ talem poſſe eſſe obiectum morium formale operis iam facti multis contendit: quia id putat ad perfectionem artis ſpectare. Poſſet apparentius exemplo creatorum artiſcium ſuadere: apparere imagines iam factas contemplantur, num ad artem, & exemplaria perfectè eſſe formatæ ſint, quod ſi ſecus ſint eſſe formatæ penicillo ruſus ex arte, & ideâ perſeuerant, & abſolunt: id quod in formatione mundi Deo videretur eueniſſe iuxta illa apud Geneſim repetita, *videlicet Deus, quod eſſe bonum: vidit enim, quæ fecerat, & erant valde bona: id eſt ad diuinam ideam pro eorum capiti abſolutiſſimè conformia: id quod abſque ideali cognitione cognosci non poteſt: cæterum*

vires scientiæ idealis ad opera corrigenda Deo, qui nequit in opere edendo aberrare, atque ab arte delictare, cit omnino inopitabilis, nec solum superfluis: quod in artifice creatus fecit habet. Verum neque in hoc vius opere aliquid corrigat, neque in vtroque, vel in eis absolutissima perfectione complectat, facti iam operis cognitio idealis est: sed alia, qua, & opus videatur, & ad ideæ de eo faciendæ, & per idealem propriæ cognitionem cogniti respondeat, dig. obicitur: ac proinde iam factio operis cognoscendo propriæ idealis cognitio non subleuitur; qua tota opere faciendæ, & artefacti nec, etsi sine ipsa conformitas exemplaris, & artefacti nequeat cognosci: sed, si minus conformis iam artifice creatæ prodidit videatur ideæ scientiæ dignitur, vt quæ artefacto defuerunt, ac proinde facta in illo non sunt, vel restant faciendæ, ex ea scientiæ practica & propriæ idealis in ipso artefacto fiant. Vnde intelliges, nec intricatorem Dei, nec malorum culpæ ideæ Deo adesse, quia neutra ab ipso factibilia neque faciendæ: sed neque negotium, entium veritatis: cuius, etsi a Deo est, herique possunt, non tamen ex ipsa imitatione, & arte.

CERTAMEN V.

De unitate vel numero idearum diuinarum, & de sententia Auguftini, & Anfelmi tacta certamine 3. n. 7. fine, & VriKleffi errore.

2. Circa unitatem vel pluralitatem idæ diuine dicendum est, in Deo plures, necnam solum obiectiue formaliter sumptas idæ esse. Id Patres communiter asserunt de ideis diuinis plurali numero semper loquentes, vt ex datis hactenus testimoniis claret: cumque de eis realiter sumptis ita loqui sit nefas, cum re ipsa Deus physice vnus, arque cum suis omnibus (ex ipse personalem diuersitatem) idem vnus sit, de formalis, & metaphysica diuersitate, & pluralitate necessaria intelligendi sunt: verumque, & physicam idearum omnium diuinarum unitatem, & identitatem, arque formalem obiectiuam metaphysicam ipsarum pluralitatem, & distinctionem, Primum Augustinus docuit loco recitato a nobis certam. 3. num. 5. ex lib. 6. de Trin. c. vii. postremis illis verbis de rationibus idealibus, & omnes vnus in ea. (De arte) sicut ipse vnus de vnus, cum quo vnus, secundum vno quæst. 46. ex octoginta tribus post medium factus: quis audet dicere Deum irrationaliter omnia condidisse? quod si recte dicit, & credi non potest, vellet, vt omnia ratione sint conditi: neque eadem ratione homo, qua equus; hoc enim absurdum est existimare: singula ergo propriis creatis sunt rationibus.

2. Ne vero putes cum nostro Ruiz d. 84. sect. 4. ubi omnino nobis, & Patribus recitatis non contradicere solum, fed contrarie, pro solis individuiis multiplicans opinatur pro numero, & pluralitate singulari obiectorum v.g. hominum, eorumque sed solum specierum quorum libri solum meminit pluralitate ideas diuini multiplicandas: quam quæstionem magnam vocauit Augustinus epit. 115. ad Nebridium, respondens autem, *Mihi uideatur, quod ad hominem faciendum attritus hominis tantum non meam uel tuam hisse rationem*: utique, & a speciei, ratione sua idea & inter se distinctam. Nam in idea speciei totius speciei, & individuorum, que ipsa complexiatur, forma est, & ratio sufficiens, iuxta quam individua in eam formati. Deo singularia quantæ a liquoque idea nulla esset, omnis idea atque formatior, est genere suo infinita simpliciter aliquo uero sensu posset, si pro obiectorum etiam numero, formaliter diuideretur: cum ergo idea omnis infinita sit formaliter est genere, & conceptu suo individuali (sicuti, & diuina prædicata reliqua) oportet, ut

conferat speciei idea omnium individuorum illius, idea atque eo saltem sensu omni idea sit: est verò Augustinus statim ob aliam considerationem de sua conclusionem dubitare videatur, imò, & in oppositum vergere; nullatenus tamen in adversam suam, & nostram inclinat, aut ambigit de sua solum enim concludit etiam de singularibus speciei cuiusque debere esse in Deo rationem huius ideam; nusquam tamen à speciei suae idea diversam. Neque id, ut suis rationibus satisfacere debuit docere; cum satis, ut individuorum exemplaris causa, & idea sit, (neque enim specierum vera causa, & idea esse, nisi individuus includatur potest, sicut nec ipse secundum se precise produci) rationes individuorum. Les etiam in speciei idea eminenter contineri, quo solum modo, & species ipsa continentur.

3. Hic de ideis queritur: Num infinita, an saltem infinitorum Cathegorematicæ ideæ sint? & an absolute faciendorum, an saltem factibilium? & de infinitate faciendorum absolute intra speciem quamque, vel etiam intra species omnes eadem quæstio est, cum ea quam supra de Dei scientia habuimus. An Deus cognoscit infinitum in actu, & cathegorematicæ tale? eritque hic, sicut ibi negatiue decidenda eisdem fundamentis, & solutionibus oppositionum datis ibidem circa infinitatem absolutam possibilium, factibiliumque omnium affirmatiue respondendum erit; si infinitam pluralitatem rerum discretam non repugnare statuatur, quod vero mihi similis longe est alioi tamen controverfionis physice fundatum; & si vera sit iam subiicienda de idearum infinita pluralitate conclusio, nequit à veritate deficere, cum non individuorum solum, sed & specierum infinita pluralitati innitatur. Dicendum igitur est ideas in Deo alias ab aliis formaliter diversas infinitas esse: quia, & rerum possibilium species infinita sunt, ut communiter docetur; imò & inter hominem, & Angelum perfectiores, & perfectiores species possibiles infinitas esse S. Thom. & Doctorum communis sententia est: cum autem pro specierum pluralitate ideæ diuine formaliter multiplicentur, & has infinitas esse consequens. Nec te contra idearum diuinarum pluralitatem, & distinctionem formalem moueat, Deum, respectu cuius ideæ solum sunt non posse in re eadem physice vnam formalitatem ab alia præcideret ostendimus enim controuersis Philosophis, & Theologis præcideret posse ex parte obiecti, & Beatos; & Deum (ni eius scientia & conceptu suo metaphysice in se omni scientia, & infinita foret) neque in eo visionem, & intuitionem rei physice eiusdem à cognitione abstracta, & per alienas species habita determinari. Adde ideæ metaphysicæ rationem omni ideæ rationem, ut physice sumpta est, sed pro capacitate creaturarum, ut Dei aliquid suo modulo imitentur diuifibilem.

4. Circa questionem excitatam verbis Anselmi recitatis certam. 3. numer. 7. circa finem assertentis melius esse creaturas in diuinis ideis, quam in seipsis, est melius in se fieri, quam in ideis creatis: duo examina possunt. Primum eius asserti veritas: secundum modum, & ratio, qua in diuinis ideis melius creata habent, quam in seipsis: & de asserti quidem veritate nos ambigere non sinit Anselmi authoritas adeo expressa, maxime, cum eam ebiberit sententiam ex Augustino 5. de genesi ad liter. cap. 15. post med. ita sentiente. *Hæc omnia prius, quam fierent, erant in notitia scientia: & vtrique ibi meliora, ubi veriora, ubi æquiora, & incommutabilia.* Quod ipsum de eorum in ideis existentia, in quibus vita erant, antequam fierent, dictum Augustinus voluit, est eis verbis scientie solum meminit: siquidem & ratio eadem de ideæ, siquæ de scientia diuina est, & locus, ex quo eam sententiam deduxit est Ioan. 1. *quod factum est in ipso erat*, quem ipse capit. illo 15. & anterioribus, aliisque locis de creatorum existentia in Deo eiusque verbo interpretatur: quare eandem de existentia eorum in scientia, ac in verbo, & diuina idea voluit esse sententiam.

5. De modo, & ratione qua vera ea sententia sit maior difficultas visa est nostro Ruiz d. 81. sect. 5. præ Christoph. de Ortega, de Deo Uno, Tomus. I.

cipue, cum Anselmus neget melius, veriusque esse creaturam in sua scientia, & ideis creatis, quam sint in seipsis: tantumque esse apud Theologos rationis assignandæ difficultatem, ut conuerfatis doctoribus, qui eam, & olim, & nostro seculo rationem, & modum indagauerunt (nimirum S. Th. in 1. d. 35. quæst. 1. artic. 2. quæst. 18. artic. 4. ad 3. de verit. quæst. 4. artic. 6. S. Bonauent. d. 36. art. 2. quæst. 2. Eg. d. 35. quæst. 3. Richard. d. & quæst. eadem, Carthui. d. 36. quæst. 5. apud quem Vdaluic. & Tarantius, Valdeni. tom. 1. lib. 1. artic. 1. cap. 3. columna vltim. Valquez 1. part. d. 70. §. vltim.) neminem in modo, & ratione eius veritatis reddenda cum alio continere dicat numer. 5. ac proinde eorum imitationem suam ipse, nec parum doctam, & ingeniosam rationem tradit. Sed Patrum sensus, & ratio plana est nec discursibus egens: nempe id idea, & exemplari diuino creata vitam, & essentiam diuinam esse nec aliud quidpiam: quod dubio procul melius, veriusque, quia constantius, & incommutabilius esse est, quam ipsum creatum esse intrinsecum, commutabile, & defectibile.

6. Nihilominus laudandus est Ruiz nostri labor; & discursus: creata scilicet per ideam maius spatium ab impossibilitate chimæ ad suum esse, & subinde veritatem absolutam, transcurrit; quam ab ideis ad ipsorum esse absolutum, & actu percurrendum refert; cum maior sit transitus ab impossibilitate ad possibilitatem essendi, quam ab hac ad esse actuale iam possibilem: quare considerato, quod præter, & ultra concessum rebus possibilitatis conceptum per ideam diuinam (supposita tamen inquit intrinseca earum non repugnantia) eorum esse absolutum & veritas actualis in illis ponit, plus multo est, quod ab ideis in ordine ad essendum recipiunt, quam vltimus absoluta sua existentia, & veritate recipiunt quod, ni illo præsupposito habere non possent: laudandus inquam labor, & discursus est; non autem admittendus. Nam insuperabilis illa distantia, quæ in ordine ad essendum ab impossibilitate ad possibilitatem creaturarum per harum intrinsecam non repugnantiam, non autem extrinsecam ab ideis, habetur per te: quare totus discursus languet: quod enim per ideam, vti causam necessariam sui, proximiora suo esse creata sunt, gradus quidem est, sed non immensus ille ab impossibilitate ad intrinsecam non repugnantiam sui, & possibilitatem creatorum: & gradus quidem, qui à causis necessariis effectuum creatorum (puta vitalium) eiusmodi effectibus tribuitur; qui tamen non proinde melius in suis causis veriusque quam in seipsis esse à Patribus & Theologis dicitur. Sed expresse potius ab Anselmo negatur. Discursus eiusdem alius subiunctus in præcedentis confirmationem num. 8. ex maiori rerum naturali inclinatione ad vniuersi conseruationem, quæ Deo (in quo idealiter sunt) deficiente non esset, non est illius confirmatio, sed potius diuersus, & politicus, qui subinde non in rebus ipsis, sed in gubernantis prouidentie locum habet. Neque exempla grauium sursum, & leuium deorsum contra sua commoda priuata, & naturalem propensionem, ne deur vacuum, venientium oppositum suadent: quia non veniunt: sed trahuntur ut in physicis ostendi.

7. Huius veritatis occasione hæresum seculi proximi seminator & scaturigo Vriçleff. apud Valdensem cit. cap. 1. num. 1. & circa med. assertit ratione existentie idealis creaturarum in Deo dici absolute, nec addito, secundum esse ideale, omnis creatura est Deus est, inquit apud radiiores equum aut asinum esse Deum male sonet. Rationem subdit: quia talia subiecta sunt, qualia à prædicatis præmittuntur: quare cum ex parte prædicati Deus ponatur se solo facit pro esse ideali creaturam supponi, est in propositione esse ideale ipsius non exprimitur; negat inde hanc conuertentem, ergo Deus est creatura, quia ex parte prædicati creatura posita, nequit ex subiecto determinari, ut secundum, seu pro esse ideali supponatur. Discremen hoc refert Valdenis ibi cap. 2. sub init. & confutat vsque ad caput nonum.

8. Cæterum: est regula illa dialectica pro varianda subiectorum suppositione ex prædicatis adiuncti vera sit, ut docuit etiam Boethius, & ex ipso Theologi reliqui

ORTEGA
A. pari
Vla

liqui pro variis locutionibus in materia de Trinitate explicandis, quibus nos Controu. vltima de incarnat. d. vlt. & controu. de Trinit. d. etiam vlt. non solum consensimus, sed & in eius confirmationem non pauca de nostro addidimus; at, prædicata nuda propositionis non mutant sine addito alienante à propria significatione ad impropiam subiectum, vt regula etiam dialecticorum est. Equis autem dubitet impropiam imò à propria creaturæ significatione alienam esse, significare Deum, ergo sine addito alienante *esse idealis*, nequit significare in ea propositione Deum sed creaturam: quare et si Vvicleffus animus hæreticus non sit; at, propositio hæretica est. Nec vitari potest eius conuertens, quæ negatur à Vvicleffo *Deus est creatura*, ex regulis dialecticis, & exemplis propositionum omnium in quibus ex prædicato subiecti determinatur suppositio, vt patet in propositionibus notatis in materia de Trinitate, & Incarnat. locis citatis: & quia creatura à parte prædicati determinare Deum subiectum potest vt supponatur pro esse imitatio creaturæ iuxta Vvicleffus doctrinam: quemadmodum, vt creatura supponatur pro esse idealis determinat in conuersa propositione prædicatum *Deus*.

9. Et si ergo dubio procul materiale hæresim incurrit Vvicleffus, quia tamen ipse assensu illo Ca-

tholico de creatura secundum esse ideale, & intelligibile locutum se fuisse explicuit, Concilium Constantiense grauioribus intentum eas propositiones inter Vvicleffus errores non recensuit, & damnavit: quia de modo loquendi solum errores erant. Sed nec sic, vt aliqui aiunt, Iess. 14. inter errores discipuli eius Ioannis Hus, hæ propositiones damnarentur, *quodlibet est Deus: qualibet creatura est Deus: Omne ens est vbiq. cum omne ens sit Deus*. Vvicleffus doctrina eo Concilio damnata dici posset: cum discipuli errorum semper in erroribus supra Magistrum sint, atque vt argumentorum à Catholico vexati in maiora delicta proficiant, ne prima deleant à fide naufragi: deteriore sensu, quam eius Magister credendus Hus esset si ibi ea ipsius dicta fuissent damnata. Cæterum Recentiores qui veritatem possibilem futurorum posituorum, & negationum, & impossibilem Deo identificant, vident, quo pacto ab his propositionibus absolute, ac in eorum sententia sine addito vilo verificandis se expediant. *Omnia creatura secundum essentialia considerata Deus est*. Siquidem re ipsa Dei Omnipotentia est, nihilque præterea aliud, atque similibus, ac insuper ab hac multo diffonantiore: *hærecismus est Deus*, & sic de impossibilibus reliquis, quæ Deo identificant.

CONTRO